

Geschiedenis

In 1968 besloten drie Nederlandse artsen om het Medisch Comité Nederland-Vietnam op te richten. Professor Jaap de Haas, Dr. Nick van Rhijn en Dr. Fred Groenink waren verontwaardigd over de Amerikaanse technologische oorlogsvoering in Vietnam en trokken zich het lijden van het Vietnamese volk aan. Daarom besloten zij, samen met een snel groeiende groep vrijwilligers, om “te helpen waar de bommen vallen” en begonnen met het inzamelen van gratis medicijnen en babyvoedsel in blik. Al gauw werd dit bekend en begon het Nederlandse volk geld te doneren. De hulp bestond eerst uit het verzenden van medische goederen en medicijnen, na het einde van de oorlog in 1975 werd een paar jaar noodhulp gestuurd, waarna het zwaartepunt kwam te liggen op grootscheepse hulp voor de bestrijding van tuberculose en malaria. De behoefte aan hulp blijft. Ook al is de oorlog tegen de Amerikanen al lang voorbij, veel families kampen nog dagelijks met de naweeën ervan. Tegenwoordig houdt het MCNV zich bezig met programma's om de leef- en gezondheidssituatie te verbeteren van bevolkingsgroepen in een achterstandspositie, met name voor de mensen, die (nog) niet profiteren van de economische ontwikkelingen. Deze groepen wonen veelal in de bergen en ver afgelegen gebieden, denk aan etnische minderheden. Zoals het CMHD programma (Community Managed Health Development)- het versterken van de basisgezondheidszorg en het trainen, adviseren en begeleiden van lokale gezondheidsorganisaties. Sinds 2004 heeft het MCNV ook programma's in Laos. Daarnaast is het MCNV sinds 2011, als penvoerder van de Transition in the East Alliance (TEA), actief in: Georgië, Laos, Sri Lanka, Vietnam en Tajikistan. In de TEA werkt het MCNV samen met Global Initiative for Psychiatry (GIP) en WorldGranny (WG). Het programma wordt gesubsidieerd door het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

1968 – 1973 solidariteit

Vanaf 1965 nam de verontwaardiging over de onmenselijke oorlogsvoering in Vietnam wereldwijd enorm toe. In Amsterdam werd bijna wekelijks gedemonstreerd en alle feiten over de Vietnamoorlog en de protesten daartegen werden gepubliceerd in het tweewekelijkse tijdschrift “Vietnam Bulletin” Plaatselijke protestgroepen begonnen spontaan ook geld in te zamelen voor verschillende doelen in Vietnam. In 1968 werd het Medisch Comité Nederland-Vietnam opgericht, dat het publiek in staat stelde “to put their money where their mouth was”, met het doel om grootschalig medische hulp te verlenen aan het zwaar getroffen volk van Vietnam. Het MCNV groeide razend snel en had binnen 5 jaar 50.000 aanhangers. Er werd een comité van aanbeveling gevormd, een lijst waarop 625 medici, apothekers, professoren, vroedvrouwen en verpleegsters stonden. In het eerste jaar van zijn bestaan kreeg het MCNV 120.000 gulden aan donaties en in de daaropvolgende 5 jaren verveelvoudigde dat bedrag ieder jaar. In december 1972 gaven de mensen veel geld, uit woede wegens de kerstbombardementen op Hanoi en Haiphong, en toen op 27 januari 1973 de Parijse akkoorden getekend werden kende het enthousiasme van de gevers bijna geen grenzen meer. In de periode 1969 tot en met 1973 ontving het MCNV ruim 4 miljoen euro aan donaties, het aantal donateurs was gegroeid tot 67.000, meer dan het leden aantal van enige politieke partij in die dagen. De eerste lading medicijnen (kinine en tetracycline), medische apparatuur en melkpoeder was al in 1969 per boot naar de haven van Haiphong verscheept. In de jaren

daarna werden regelmatig dergelijke ladingen medicijnen verscheept volgens de wensen van het Vietnamese departement van gezondheidszorg, die ons door de ambassade werden overgebracht. Los hiervan werden door allerlei verschillende groepen in het land diverse acties opgezet om het Vietnamese volk te helpen. Een groep medische studenten vroeg aan alle artsen om de gratis medicijnmonsters, die zij in grote hoeveelheden kregen toegezonden door de farmaceutische industrie, af te staan ten behoeve van Vietnam. Op die manier kon jaarlijks voor een waarde van € 25.000 euro extra aan medicijnen worden verstuurd. Een andere groep medische studenten zamelde gebruikte studieboeken in voor de Vietnamese universiteiten. Oude trapnaaimachines werden ingezameld en gereviseerd voor gebruik in die (vele) gebieden waar geen elektriciteit was, en 2000 Nederlandse vrouwen gaven gehoor aan de oproep om kinderkleding te breien voor de kinderen van Vietnam. En dan had je nog Musici voor Vietnam, Fotografen voor Vietnam, Schrijvers voor Vietnam, Artiesten voor Vietnam en Kerken voor Vietnam, allemaal groeperingen die in verzet kwamen tegen de Amerikaanse politiek en geld inzamelden ten behoeve van het werk van het MCNV. Eind 1973 was het MCNV uitgegroeid tot een sterke organisatie met 2 betaalde krachten, 40 vrijwilligers op het kantoor in Amsterdam en 600 vrijwilligers in het land. Het gaf inmiddels een eigen kwartaalblad uit en was een kenniscentrum geworden inzake Vietnam en de oorlog aldaar. Kortom, het MCNV was volwassen.

1973 – 1976 een ziekenhuis voor Quang Tri

In 1973 was het MCNV toe aan een nieuwe fase. Onder aanvoering van bestuurslid Dr. Nick van Rhijn werd een plan gemaakt om een ziekenhuis te geven aan de provincie Quang Tri. Deze provincie was het hardst getroffen door de oorlog. Een campagne bracht een half miljoen euro op en hetzelfde bedrag werd toegezegd door de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking Drs. Jan Pronk. Bovendien adopteerden alle Nederlandse universiteiten een deel van het ziekenhuis, zodat het een echte nationale actie werd. Studenten van de afdeling bouwkunde van de TH Delft, onder leiding van architect Carel Weeber, ontwierpen het ziekenhuis. Het moest gemaakt worden van aluminium prefab onderdelen met muren van spaanplaat, op een betonnen fundering. De Minister van gezondheidszorg van de Voorlopige Revolutionaire Regering van Zuid-Vietnam, Mevrouw Duong Quynh Hoa, bezocht Amsterdam en het MCNV in het voorjaar van 1974. Na haar gloedvolle optreden op de jaarlijkse bijeenkomst van vrijwilligers keerde zij terug naar Vietnam met in haar bagage de foto's van de maquette van het nieuwe ziekenhuis. In Quang Tri werd een terrein bouwrijp gemaakt, waarbij eerst enkele tientallen onontpofte bommen onschadelijk moesten worden gemaakt alvorens het terrein met bulldozers vlak kon worden gemaakt. In de zomer verbleven 4 Vietnamese technici in Nederland om te leren hoe het ziekenhuis in elkaar moest worden gezet. De onderdelen van het ziekenhuis werden die zomer geproduceerd en verpakt in 380 grote houten kisten. Op 4 november 1974 werden de eerste kisten in Rotterdam ingeladen in de "Gera", een vrachtschip uit Oost-Duitsland. Er werd een receptie georganiseerd in het kantoor van de rederij, waarbij de ambassadeurs voor Noord-Vietnam en de Voorlopige Regering van het Zuiden aanwezig waren, alsmede Drs. Jan Pronk. Luister naar de toespraak van MCNV bestuurslid **Professor Jaap de Haas**. In het voorjaar

van 1975 is Carel Weeber in Dong Ha poolshoogte gaan nemen bij de bouw, die een jaar zou duren. De bouw en exploitatie van het zogenoemde Benh Vien Ha Lan in Quang Tri vormde de start van een jarenlange sterke band tussen het MCNV en deze Vietnamese provincie. Begin 1975 kwamen Mevrouw Pham Thi Minh (Minister in de Voorlopige Regering van het Zuiden) en actrice Jane Fonda naar Nederland. Op een druk bezochte bijeenkomst in Amsterdam ter gelegenheid van “twee jaar na de akkoorden van Parijs” riepen zij de Amerikaanse regering op om al hun troepen uit Vietnam terug te trekken en een einde te maken aan de oorlog. In heel Nederland werd deze oproep ondersteund. De protesten tegen de Amerikaanse oorlogsvoering in Vietnam gaven aanleiding tot menig conflict tussen de “Vietnam generatie” en hun ouders, die de Amerikanen nog steeds dankbaar waren voor hun aandeel in de bevrijding van Nederland van de Duitse bezetting tijdens de 2e wereldoorlog.

1976 – 1985 de grote volksziekten

Na de oorlog werd de balans opgemaakt en werden de verschrikkelijke gevolgen voor Vietnam bekend. In Parijs werd door het Europese Coördinatiesecretariaat van de Medische hulpcomités voor Vietnam een “donor conferentie” georganiseerd om de problemen in kaart te brengen en elk land (of NGO) kreeg een of meer taken. Zo kreeg het MCNV, als het grootste Vietnamcomité van Europa, de strijd tegen tuberculose én malaria toebedeeld. Vietnam telde ongeveer 200.000 tb-patiënten. Dertig jaar daarvoor kwam Nederland uit de tweede wereldoorlog met 20.000 tb-patiënten. Toen het MCNV campagne ging voeren onder het motto “met 10 gulden per maand geneest u een tb-patiënt in Vietnam” reageerden bijna 10.000 mensen positief, wat het begin betekende van een 25 jaar durende succesvolle campagne tegen de tuberculose, waarbij het MCNV nauw samenwerkte met de grote tb-ziekenhuizen in Hanoi en Ho Chi Minh-stad.

Malaria was ook een dodelijke bedreiging in Vietnam die grootschalig aangepakt moest worden. De Nederlandse Minister voor ontwikkelingssamenwerking Jan Pronk bedacht dat het MCNV deze taak kon uitvoeren en stelde daarom jarenlang 5 miljoen gulden (€ 2,3) ter beschikking, waardoor het MCNV grote hoeveelheden insecticide naar Vietnam kon versturen om de huizen mee te besproeien, een methode die zeer effectief was. Een delegatie van het MCNV bezocht Hanoi en Dong Ha in 1977, bij welke gelegenheid het Holland ziekenhuis (Benh Vien Ha Lan) officieel werd geopend door voorzitter Jaap de Haas. Hij kreeg daarvoor van de Vietnamese regering, in de persoon van viceminister van volksgezondheid Hoang Dinh Cau, de orde van vriendschap opgespeld. Nadat het ziekenhuis in Dong Ha was gerealiseerd was de rol van de Nederlandse universiteiten toe aan een verandering. De meeste medische faculteiten gingen toen meewerken aan een project om Vietnamese medici bij te scholen. In de tien volgende jaren kwamen jaarlijks zo'n 20 artsen uit Vietnam naar ons land om een stage van negen maanden te volgen. Direct na het einde van de oorlog begon het MCNV met een grote campagne om de donateurs en het Nederlandse publiek ervan te overtuigen “dat de oorlog in Vietnam nog niet over was, maar dat de strijd door moest gaan tegen tuberculose en malaria”. Ongeveer de helft van de 60.000 donateurs van het MCNV gaven hun steun nu aan een ander land dat in het brandpunt van de koude oorlog stond. Andere politieke kwesties zoals de inval van Vietnam in Cambodja, de grensoorlog met China en de bootvluchtelingen

verdeelden de publieke opinie met betrekking tot Vietnam. Het werk van het MCNV kon doorgaan, omdat 30.000 donateurs Vietnam en het MCNV trouw bleven! In 1978 vierde het MCNV zijn 10e verjaardag, en op die dag gaf Prof. de Haas de voorzittershamer over aan Prof. Ben Polak. Ook Ben Polak zou 10 jaar lang voorzitter van het MCNV blijven. De jaarlijkse “activisten-dag” van het MCNV op 30 april viel niet alleen samen met Koninginnedag maar ook met de verjaardag van de bevrijding van Vietnam. Het MCNV mocht op die dagen veel hooggeplaatste Vietnamese gasten ontvangen, waaronder Prof. Ton That Tung, de beroemde leverchirurg die Europa bezocht na de dioxine-ramp in het Italiaanse Seveso, en vice-minister van gezondheidszorg Dr. Hoang Dinh Cau. In de jaren 1979-1982 werden Vietnam en Cambodja geteisterd door hongersnood als gevolg van zware regenval en overstromingen. Hierop stuurde het MCNV een aantal noodzendingen rijst, suiker en melkpoeder. Na deze actie vroeg het Vietnamese Ministerie van gezondheidszorg of het MCNV al zijn krachten wilde wijden aan de strijd tegen de grote volksziekten. Als gevolg daarvan werden andere activiteiten, zoals de naaimachine-actie en het sturen van gebreide kinderkleren, het inzamelen van medische boeken en de brillen-actie afgebouwd en stopgezet.

1983 – 1993 de strijd tegen Tuberculose

Ter gelegenheid van 15 jaar MCNV schreef bestuurslid Go Lam San in de MCNV-krant van juli 1983: “Vietnam heeft mijn leven veranderd”. Dit geldt voor alle donateurs en vrijwilligers van het eerste uur. Zij zijn en blijven trouw aan het ideaal om de Vietnamezen te helpen na die afschuwelijke oorlog. In de jaren '80 droeg het MCNV voor ongeveer 70% bij aan de strijd tegen tuberculose en malaria in Vietnam. Het totaal aan donaties van donateurs en de Nederlandse overheid vanaf het begin tot 1983 was ruim honderd miljoen gulden. In 1983 begon de samenwerking tussen het MCNV en de Koninklijke Centrale Vereniging ter bestrijding van Tuberculose (KNCV). In dat jaar bezocht de tb-expert Dr. Jaap Broekmans voor de eerste keer Vietnam. Samen met zijn collega Dr. Nguyen Dinh Huong van het nationale tb instituut in Hanoi legde hij basis voor wat zou uitgroeien tot het Nieuwe Nationale Programma (NNP) ter bestrijding van tb. In Nederland werd een nieuwe regering gekozen, waarin de VVD de Minister van OS leverde, al gauw bleek dat van die kant geen geld meer voor het werk van het MCNV te verwachten. Een internationale groep van tb specialisten bezocht Vietnam in 1984 en 1985, hierna werd een contract getekend tussen het Ministerie van Volksgezondheid van Vietnam en het MCNV om gezamenlijk het NNP van start te laten gaan. Gedurende een aantal jaren werd een studie gedaan, waarbij de nieuwe methode van identificeren en behandelen van tb-patiënten in een aantal provincies in Vietnam werd getest en vergeleken met de toen gebruikelijke methode in andere provincies. Dit resulteerde in een uiterst succesvolle nieuwe manier van tuberculosebestrijding, die nu in de hele wereld standaard gebruikt wordt en in heel Vietnam wordt toegepast met geld van de Wereldbank. In 1985 werd het Nederlandse ziekenhuis in Dong Ha zwaar beschadigd door een tyfoon, en het werd herbouwd dankzij vele donaties van ‘vrienden van het Nederlandse ziekenhuis’. Op bescheidener schaal werden in de jaren '80 andere projecten uitgevoerd, zoals een vitamine A project en een kunstogen-project. In 1987 brak een epidemie uit van de zeer gevaarlijke hersen-malaria, en dit leidde tot hernieuwde aandacht voor malariabestrijding.

1992 – 2006 muskieten vangen en bestuderen

Het behandelen en vooral het voorkomen van de door muggen overgebrachte ziekten malaria en dengue (knokkelkoorts) werd een van de belangrijkste projecten van het Medisch Comité Nederland-Vietnam in de jaren '90. Ron Marchand (MCNV), verantwoordelijk voor deze projecten:

“In heel Zuid-Oost-Azië en dus ook in Vietnam, is het voorkomen van dengue sinds het jaar 2000 scherp gestegen. Deze ziekte is een grote bedreiging voor de volksgezondheid geworden. De mug die dengue overbrengt van mens op mens (Aedes Aegyptii) legt haar eitjes in vers water. Daar waar vers (drink)water niet voorhanden is wordt het regenwater door de mensen opgevangen en in grote aardewerk potten bewaard. Als deze niet goed afgesloten zijn, vormen ze de ideale broedplaatsen voor de muggenlarven. Aangezien geen geneesmiddel bestaat voor deze ziekte, is het voorkomen van de verspreiding van de muggen de belangrijkste methode”.

Sinds 1992 werkt het MCNV nauw samen met het Nationaal Instituut voor Hygiëne en Epidemiologie (NIHE) in Hanoi. Men houdt zich bij deze projecten vooral bezig met voorlichting en preventie en de biologische methode van bestrijding van de muggenlarven door kleine kreeftjes in de drinkwater reservoirs uit te zetten.

1994 – 2006: kans geven aan communities

Na een lange periode van isolatie opende de Vietnamese regering de grenzen voor buitenlandse investeerders (politiek van Doi Moi), en op 14 februari 1994 werd het Amerikaanse handelsembargo door president Bill Clinton opgeheven. Daarna begon de Vietnamese economie aan een periode van stormachtige groei, zodat vele internationale bedrijven nu in en om de meeste grote steden van Vietnam een vestiging hebben. In snel tempo wordt het wegennet van Vietnam verbeterd. De toekomst ziet er voor een groot deel van de bevolking rooskleurig uit. Maar tegelijkertijd groeit er een groot gat tussen arm en rijk, en tussen de ontwikkeling van de stedelijke gebieden en het boerenland. Miljoenen mensen in deze afgelegen gebieden moeten hard werken in de landbouw en hebben vaak nog geen goede (medische) verzorging. Het MCNV richt zich nu speciaal op deze mensen, die nog niet kunnen profiteren van de vooruitgang. In November 1997 werd de zuidelijke kustprovincie Ben Tre getroffen door een tyfoon, die tot een van de ergste stormen wordt gerekend die Vietnam in de 20e eeuw hebben geteisterd. Veel vissers verloren het leven op zee, honderdduizenden huizen werden verwoest. Pamela Wright (MCNV):

“Wij zijn toen in Ben Tre begonnen met verscheidene projecten om vrouwen te helpen die hun mannen en/of kinderen hadden verloren in de storm. In samenwerking met de Vrouwenunie worden kleine leningen verstrekt, waarmee de vrouwen een koe of een varken kunnen kopen om mee te fokken, of een ander soort zaak kunnen opzetten. Hierdoor zijn ze in staat voedsel en medicijnen en

andere behoeften aan te schaffen. Maandelijks komen deze vrouwen samen in het gebouw van de Vrouwenunie, waar ze ervaringen uitwisselen en een deel van hun leningen terugbetalen”.

Middels deze bescheiden ‘revolving fund’ projecten streeft het MCNV naar een structurele verbetering van de gezondheid van deze vrouwen en hun gezinnen. De Bank voor de Armen heeft dit systeem van microkredieten voor vrouwen verder ontwikkeld en op andere plaatsen doorgevoerd. Het zelf nemen van de verantwoordelijkheid voor de eigen gezondheid is het streven bij de projecten “Community Managed Health Development” (CMHD). In ongeveer 300 van de 1000 dorpen in de provincie Quang Tri worden dergelijke projecten uitgevoerd waarbij de dorpingen zelf plannen maken en uitvoeren om hun situatie te verbeteren.

Ho Sy Quang (MCNV):

“Wij evalueren continu de situatie. We organiseren workshops en trainingen, waarbij allerlei onderwerpen aan bod komen: gezondheid, family planning, drinkwater voorziening, huisvesting, onderwijs voor de kinderen en de beschikbaarheid van medische zorg.”

Deze manier van werken wordt nu op veel plaatsen door het MCNV ondersteund, met als doel: gezondheid en verbetering van de levensstandaard.

Blik op de toekomst

Vietnam verandert in een rap tempo, en het MCNV verandert mee. Waar vroeger grote hoeveelheden medicijnen, melkpoeder, microscopen en andere zaken per boot of per chartervliegtuig werden gestuurd, richt men zich nu op capaciteitsopbouw: meer artsen en verpleegsters en meer medische posten in de afgelegen gebieden, zodat iedereen van de verbeteringen kan profiteren. Bij dit streven werkt het MCNV nauw samen met de Vietnamese gezondheidsdiensten en –nog belangrijker– met de bevolking zelf. Om dit goed te kunnen doen heeft het MCNV drie kantoren in Vietnam, in Hanoi, in Dong Ha en in Nha Trang, met Vietnamese stafleden en Nederlandse experts. Het Medisch Comité Nederland-Vietnam werd in 1968 opgericht op de golven van solidariteit met het benarde volk van Vietnam, en het kreeg brede steun in Nederland, zowel politiek als financieel. Heden ten dage kan het MCNV nog steeds vele nuttige en gewaardeerde projecten blijven uitvoeren, dankzij een grote groep van trouwe donateurs. Velen van hen zijn al vanaf het begin donateur en sturen nog steeds maandelijks een tientje (€ 4,54) voor een tb-patient. Anderen zijn er later bijgekomen, omdat ze zich het lot aantrokken van de vele gehandicapte kinderen, late slachtoffers van het gebruik van agent orange. Hun structurele steun is de levensader van het MCNV, waardoor ons werk kan blijven doorgaan.